

## Materialita tisků „kramářských písní“

Souvislost písňových textů vydávaných formou brožur s kancionály a zpěvníky představuje relativně probádané badatelské pole (Škarpová 2015; Ivánek 2010; Škarpová – Slavický 2011). V posledním desetiletí se písňové texty těšily pozornosti hned několika vědních oborů. Byly studovány jako literární text, jazykovědný i etnomuzikologický pramen (Kosek – Slavický – Škarpová 2012). Celkově však nebyl materiálový aspekt tištěné písňové brožury dosud akcentován jako svébytný úhel pohledu.

Významy textů byly ovšem konstruovány v okamžiku soudobého vnímání jejich obsahu i média, které je přenáší. Historik Roger Chartier navrhl postup při rekonstrukci ztracených významů založený na vztahu indicií (stop) k praktikám (Chartier 2010, 2014; Horský-Tinková 2009). Výrazy formujícího se výrobního úzu lze v případě písňových brožur hledat v obsahu textového i obrazového sdělení, užitého písma a dekoru, jejich zasazení do sazby, ve formátu papíru i způsobu adjustace do špalíčků. Indicie procesu vzniku tisků představují uvedení nebo vynechání nakladatelských nebo autorských údajů, datace, zmínek o cenzuře, úvodní ilustrace, odkazu na melodii. Základními praktikami potom patří výroba (vznik), distribuce a recepce tisků.

Cíl mého příspěvku není takto komplexní. Půjde o zodpovězení dílčí otázky stran vztahu mezi jednotlivými vydáními Písní historických Šimona Lomnického z Budče (první vydání Lomnický 1595) a brožurovými vydáními jednotlivých vybraných písní a jejich výrobci – tiskaři. Výchozí hypotézu mého referátu představuje tvrzení, že „kapesní“ forma samostatně vydávané písně nebo písní cílí na nový typ zákazníků. Pokud by vydávání písní formou brožury cílilo na odlišnou skupinu, jejíž čtenářské kompetence, resp. uživatelská očekávání byly jiné než u knižních kancionálů, výrazně by se proměnil způsob fixace textového a obrazového sdělení. Na vybraném vzorku písní ze 17. a z části i z 18. století a jednotlivých vydáních Písní historických budu sledovat, jak se od sebe liší sazba zpěvníků a samostatně tištěných písní a přihlédnou také k dosavadním výsledkům literární vědy, lingvistiky a etnomuzikologie při práci s těmito druhy pramenů. Výsledky této případové studie, jak doufám, upozorní na důležitost materiálového pohledu na tzv. kramářskou píseň při úsilí o poznání jejich významů ve společnosti 17. a 18. století.

### Literatura:

Horský-Tinková 2009: Horský, Jan – Tinková, Daniela: Roger Chartier. Nové intelektuální a kulturní dějiny jako historiografická odpověď na výzvy postmoderních kritik. In: Jan Hanuš – Radomír Vlček (edd.) Historik v proměnách doby a prostředí 20. století.

Chartier 2010: Chartier, Roger: Na okraji útesu. Červený Kostelec 2010.

Chartier 2014: Chartier, Roger: The Author's Hand and the Printer's Mind. Cambridge 2014.

Ivánek 2010: Ivánek, Jakub: Genologická analýza českých barokních písní o svatých. In: Jan Malura (ed.) Žánrové aspekty starší literatury. Ostrava 2010, s. 121-147.

Kosek – Slavický - Škarpová 2012: Kosek, Pavel – Slavický, Tomáš – Škarpová, Marie: Jesličky. Staré nové písničky. Brno 2012.

Lomnický 1595: Lomnický z Budče, Šimon: Kancyonal a neb Pijsnie Nowé Hystrycké [...]. Praha 1595.

Škarpová 2015: Škarpová Marie: „Mezi Čechy, k pobožnému zpívání náchylnými.“ Šteyerův Kancionál český, kanonizace hymnografické paměti a utváření katolické identity. Praha 2015.

Škarpová – Slavický 2011: Škarpová, Marie – Slavický, Tomáš: Katechismové písně a zpívané katechismy. Příspěvek jezuitů ke katolickému modu catechizandi přelomu 16. a 17. století. Folia historica bohemika 26, 2011, s. 131-141.